

Konferensforelæsning: Klamme børn – fiktion, lov, seksualpolitik

Iben Engelhardt Andersen, Mag.art. i Litteraturvidenskab

Jeg har i mit konferensspeciale beskæftiget mig med klamme børn, som er min betegnelse for børn associeret med skyld, seksualitet og andre 'klamheder' der får dem til at afvige fra en kulturel fortælling om Barnets grundlæggende uskyld. Med en bevægelse ind og ud af værkanalyser har jeg koblet teoretiske diskussioner om lovens konstruktion af subjektet med overvejelser omkring forholdet mellem lov og litteratur og om fiktionens muligheder for alternative fremstillinger af barnet. Jeg har gjort nedslag i et korpus af litteratur, film og lovbehandling, idet jeg har valgt værker på tværs af genrer, former og perioder. Det er værker som jeg synes på forskellige måder forstyrrer vores lovmæssigheder vedrørende barnet, og som måske ligefrem vækker ubehag af den grund. I deres markeringer af barnets klamhed fungerer de samtidig som nogle interessante krystalliseringer af forholdet mellem lov og litteratur. Det klamme er i min optik både en uskyldsdiskurs omkring barnet, der bekræfter sig selv *in excelsis*, men også en særlig fikcionalitet, der udfordrer de måder vi normalt taler om barnet på. I specialet har jeg fokuseret på fire dimensioner ved barnets klamhed: tid, potentialitet, stemme og samtykke. I det følgende vil jeg argumentere for at hverken barnet eller fiktionerne skal svare for loven, men at loven samtidig gør deres fortællinger mulige. Loven beskytter barnet, men giver samtidig bestemmelser af, hvad barnet er og sætter rammer for, hvad det er muligt at sige om det. Det er fiktioners bekræftelser og overskridelser af disse rammer, det her skal handle om.

Med udgangspunkt i en film der foreslår barnets mulige skyld vil jeg tale om det klamme barn som en figur der opholder sig imellem det konkrete barn og Barnet med stor B. Jeg vil give et eksempel på at dette barn kommer i klemme eller bliver produceret i aktuel lovgivning vedrørende det seksuelle samtykke. Herefter vil jeg foreslå nogle fiktive tidsligheder og stemmer som tilbyder et ophold i mellemfeltet mellem barn og Barn. Til sidst vil jeg med spørgsmål til læserens investering i fiktive overgreb på barnet foreslå fiktionen som et sted der intensiverer og forhandler juraens problemer med det klamme barn.

Men først skal Michael Haneke's sort-hvide film drama *Das Weisse Band – eine Deutsche Kindergeschichte* (2009) være et eksempel på at Barnet som lovsættende uskyldsfigur producerer sine egne overskridelser.

1. Er børnene skyldige? En tysk børnefortælling

I filmen er fortælleren en barnløs skolelærer, der i et tilbageblik beretter om nogle voldelige, uopklarede hændelser i en lille tysk landsby op til 1. Verdenskrigs udbrud. Her underviser han byens børn i den lokale skole, en gruppe børn som bliver konstant trynet af forældre og myndigheder. De voksne er oftest navnløse, men præsenteres ved deres funktioner som baron, læge, præst, skolelærer, jordemoder osv. Alle har deres vante pladser, og baronen befaler hårdhændet over dem alle. Men denne orden forstyrres, da lægen bliver offer for et mystisk hesteuheld; filmen starter med en lang scene, hvor han kommer ridende fra det fjerne mod landsbyen. Nogen har spændt en ståltråd ud mellem to birketræer og hesten tager lægen med i sit styrt. I dagene herefter falder en kvinde gennem taget på et savværk og dør, baronens lade brænder og hans 10-årige søn bliver af ukendte gerningsmænd bortført og pisket i

skoven. Man ved ikke, hvem der står bag disse forbrydelser eller hvorfor de sker, og det er heller ikke afsløret ved filmens slutning der markerer krigens begyndelse.

Filmens børn er, historisk set, dem der vokser op til at blive borgere i Nazityskland. Gennem hele filmen holdes de i stramme tøjler af forældre og myndige instanser. Børnene sender hinanden sigende blikke – en skjult dagsorden virker til at ulme under deres snagende interesse for ulykken. De fremviser en u-børnet deltagelse for de alvorlige, 'voksne' hændelser - en slags kontrolleret nysgerrighed der også giver beskueren kuldegysninger, da lægens datter Anni efter sin fars ulykke åbner sit vindue og gruppen står udenfor - en stirrende sort-hvid klump af børn - og velopdragent spørger om de kan hjælpe med noget.

Samme aften har præsten forgæves ventet sine to ældste børn hjem til middagsmad. Hans næsebor dirrer af patriarkalsk selvretfærdighed, da han synker lidt spyt og, som svar på børnenes forsigtige bøn om tilgivelse, siger: "Jeg ved ikke hvad der er værst, at I var væk eller at I er kommet tilbage." (00:09:28) Han idømmer dem pisk og aftvinger dem deres samtykke til straffen: "I er sikkert enige med mig i, at jeg ikke kan lade jeres forbrydelse være ustraffet, hvis vi skal blive ved med at leve sammen i gensidig respekt." (00:09:48) Oveni i denne "rensende" straf skal moderen binde et hvidt bånd om deres arme, der skal være dem en påmindelse om renhed og uskyld indtil forældrene igen kan "stole på dem": "Hvid er, som I alle ved, uskyldens farve." (01:32:21)

I det hele taget er opdragelsesmetoderne præget af afstraffelse og afrettelse, tæsk, løgn og undertrykkelse. Det bliver aldrig klart, hvem der står bag de voldelige hændelser. Børnene er altid uhyggeligt til stede, hvor ting går galt. De sniger sig rundt som en klump af mystiske, nysgerrige væsener der virker til at have mere viden, end de vil indrømme.

Læreren har fået en fornemmelse for børnenes mystiske indblanding og går til præsten med sin mistanke. Præsten bliver rasende og forbyder ham nogensinde at nævne børnenes skyld. En sådan idé, mener præsten, kan kun komme fra en brutal, perverteret, ikke-reproduktiv voksen: "Man kan se at De ingen børn har. Ellers ville de ikke nedlade dem til sådanne vildfarelser. De har et sygt hoved. Hvordan har man kunnet slippe dig løs blandt de stakkels skabninger? (02:16:17)

Det hvide bånd fremfører en fortælling, der foreslår at de 'uskyldige børn' er klamme; de er mystiske, medvidende, skjulende, gammelkloge og ondskabsfulde. De er muligvis skyldige i forbrydelserne, men det er noget filmen nøjes med at antyde, hvilket også er det der skaber dens uhygge: Der foreligger ingen endelig dom. Mysteriet om hvem der udøver den uforklarlige vold bliver ikke afdækket, forbryderen bliver ikke dømt. Hændelserne er lagt frem for beskueren, så det spørgsmål der er den barnløse fortællers, *er børnene skyldige?*, bliver vores. Dette spørgsmål er, i filmens tyske landsby, umuligt. Men dermed bliver det excessivt: De 'uskyldige' børn skal bære et hvidt bånd der samtidig fungerer som straf og som påmindelse om den rene uskyld. Børnene pådrages eller iføres altså skyld – men i form af afstraffelse og overgreb for hånden af autoritetsfædre. Børnene bliver altså ikke skyldige via deres handlinger, hvilket jo er det den mere humanistiske lærer prøver at foreslå; at børnene har en form for agens – og at man prøver at forholde sig til deres klamhed.

Fortællerens spørgsmål, *er børnene skyldige?*, står tilbage som filmens udsagn, men forbliver altså et spørgsmål, uden svar eller endelig dom – et spørgsmål som også får vores lovmæssighed (børn er uskyldige) til at vakle. Det er ikke et spørgsmål der kræver et bekræftende svar, det er ikke et ønske om at beskyldte børnene for alverdens ondskab, men en fortælling som ønsker at belyse den exces, der ligger i fornægtelsen af det kontingente forhold mellem skyld og straf: I filmens tilfælde fører den til at børn straffes og krigen bryder ud.

Mit specialespørgsmål er et spørgsmål til om ikke uskyldfortællingen er gået amok. Når vi ikke kan tale om børnene som andet end rene uskyldsvæsener, bliver vi nødt til at dømme dem, når de på forskellig vis overskrider denne fortælling. Og det virker som om at en forhoppelse på idéen om Barnet som essentielt uskyldigt, altså udover at det fører til en underlig fordømmelse og afstraffelse af det konkrete barn, også udgrænser andre fortællinger.

Jeg skelner mellem 'barnet' som noget urepræsenterbart, der falder uden for Loven og så Barnet med stort B som billede på både vores fortid og vores fremtid, og som figur for den kulturelle fortælling om at vi har bevæget os fra en oprindelig, naturlig uskyldstilstand ind i den perverse kultur. Det uskyldige barn står altså på den anden side af den voksnes erfaringer som en *tabula rasa*, en frisk begyndelse eller hvidt papir. Når vi ser på barnet ser vi det, der kommer før erfaring og det, der således er fritaget for vores skyld. Barnet med stort B er en grundfortælling som den franske oplysningsfilosof Jean Jacques Rousseau kan siges at have indledt. Han skrev i sit filosofiske værk *Émile ou de l'éducation* fra 1762 at barnet ikke blot er en minivoksen, men 'noget for sig'. Hvor opdragelsen indtil slutningen af 1700-tallet var præget af afstraffelse og af en opfattelse af barnet som en lille voksen, var Rousseau en af de første til at sætte en pædagogik, der skulle værne om barnets gode natur. Pædagogiske, juridiske og politiske tiltag har siden arbejdet mod en større adskillelse af barne- og voksenverden. Det er en adskillelse der siden Rousseau har forbundet barnet med en uskyldsren natur og opvæksten med en faldsbevægelse ind i den perverse, voksne kultur. Barnet har altså fået 'ret til at være barn' og i det 20. århundrede, som man har kaldt "barnets århundrede" har en opmærksomhed på børns særlige behov været udgangspunkt for tiltagende lovgivning med henblik på at beskytte børn fra misbrug, udnyttelse og forsømmelse og for oprettelsen af pædagogiske foranstaltninger med henblik på at uddanne barnet til samfundet.

Spørgsmålet er, om denne uskyldfortælling, som også er en grundlæggende adskillelse af barne- og voksenverden, også producerer sine egne overskridelser?

De juridiske inddelinger af 'voksen' og 'barn' udgør også en gradvis tildeling af repræsentationsmuligheder. Indtil man kan skrive under på sine kriminelle handlinger, sit seksuelle begær og forskellige ejerskabsforhold kan man ikke 'fortælle sig selv'. Barnets 'selvfortælling' er således per definition urepræsenterbar. Men samtidig er barnet en grundlæggende figur i vores kulturelle fortællinger.

Det konkrete barn (altså det barn som er forskelligt fra alle andre børn) vil ikke være tilgængeligt litterært eller juridisk; det kan ikke fortælle sig selv. Barnet ser derfor i første omgang ud til kun at have

mulighed for at optræde som en abstrakt, normativ konstruktion (dvs. som et barn, den voksne ser tilbage på), og dets konkrete fremtrædelser vil altid være betinget af generaliteten Barn.

Det er altså mit udgangspunkt: Barnet kan ikke fortælle sig selv, hvilket både er et fysiologisk faktum: babyen pludrer - en juridisk bestemmelse: barnet skal ikke stå til ansvar for sine ytringer og en social organisering: det har ikke fuld adgang til vores repræsentationsformer.

Det klamme barn er barnet, der på forskellige måder er på kant med Loven: det er fx det homoseksuelle barn, der ikke kan skrives ind i en normativ fortælling om at barnet på den ene side *ikke* er seksuelt, og på den anden side altid *på vej til* at blive heteroseksuelt, og det er børnefortællinger, der udfordrer de tidsligheder, stemmer og kropsligheder, som Barnet med stort B sætter nogle bestemte rammer for. Hos mig er de klamme børn et spørgsmål til fiktionens særlige mulighed for at sige noget om barnet.

I litteraturen må man nemlig godt sige at børn er klamme. Det er dens lovløshed. Litteraturen skal ikke svare for loven, den er fri til at sige alt og kan ikke bestemmes som sandhed eller ikke sandhed (at litteraturen eller fiktionen alligevel får problemer med loven når det handler om børns seksualitet vil jeg komme ind på senere). Men litteraturenes ubestemmelighed var grunden til at Platon fordømte den fra Polis: hvis litteraturen altid kun repræsenterer er den tredobbelt fjernet fra sandheden og fra socialt relevante koncepter som viden og uddannelse. Og de barnlige eller kvindelige reaktioner som kunsten afføder er farlige for polis, de undergraver det politiske:

“If you admit the pleasure-giving Muse, whether in lyric or epic poetry, pleasure and pain will be kings in our city instead of law or the thing that everyone has always believed to be best, reason.” (Plato: Republic, X, 607a)

Men at litteraturen er fri til fx at foreslå børns agens, skyldighed og seksualitet, betyder ikke nødvendigvis at den er lovens antitese og det er måske netop i fiktionens 'pleasure and pain' at der opstår en form for politik.

Hvis barnet i lovens diskurs ikke kan fortælle sig selv, fremsætte et gyldigt 'jeg', sige "jeg er skyldig" eller "jeg er seksuel", fordi det skal beskyttes fra konsekvenserne af sådanne ytringer, spørger jeg i mit speciale til litteraturens fortællinger om børn. Hvilke fremstillinger af barnets tid, stemme og krop har fiktionen mulighed for at formidle, og hvori består litteraturens frihed til at sige alt og til fx æstetisere overgreb på børn?

Hvor loven (og Platons polis) må operere med et enten-eller – enten er du skyldig eller ikke skyldig, voksen eller barn – har fiktionen mulighed for at fremsætte et både-og. Dette både-og, eller denne mulighed, har jeg undersøgt som fire dimensioner ved barnet på kant med loven: tid, potentialitet, stemme og samtykke, som også skal være bevægelsen i det følgende.

Men inden jeg går i gang med at fremføre nogle af specialets analyser vil jeg opridsse et aktuelt eksempel på den paradoksalitet som også var på spil i *Det hvide bånd*: nemlig den **at børn bliver tildelt et ansvar**,

men ikke mulighed for at handle – at deres fortællinger er ugyldige men alligevel spændt for lovens diskurs.

Spørgsmålet om adskillelsen af barne- og voksenverden er her et spørgsmål til:

2. Den ikke strafbare forbrydelse – og litteraturens løsning?

I Danmark nedsatte den tidligere regering i 2010 den kriminelle lavalder til 14 år. Heri sker nogle underlige sammenblandinger af børne- og voksendefinitioner. Den seksuelle lavalder er i Danmark 15 år, hvilket på et teoretisk plan betød at man nu kunne straffe to 14-årige, der har sex med hinanden. Den seksuelle og den kriminelle lavalder sætter begge definitive skel mellem voksen- og barneverden. Men den 14-årige kan med nedsættelsen af straffealderen siges at være **både barn og voksen indenfor nogle juridiske definitioner, der netop opererer med og opstår som konsekvens af en adskillelse af disse størrelser**. Den 14-årige er voksen i den forstand at han eller hun skal stå til ansvar for sine kriminelle handlinger, men barn forstået på den måde at han eller hun endnu ikke anses for at være i stand til hverken at stemme ved et folketingsvalg, underskrive kontrakter eller sige ja til sex. **Barnet kan altså blive straffet, men er stadig en umælende hovedperson i en kulturel fortælling om uskyld.**

Men når fx den danske lovgivning, med nedsættelsen af den kriminelle lavalder, må indskrive sin egen undtagelse tyder noget altså på at adskillelsen af barne- og voksenverden også bliver problematisk for loven: ”Om straffelovens § 222, stk. 1, om den såkaldte seksuelle lavalder er det anført, at hvis to 14-årige frivilligt har samleje, kan der anvendes tiltalefrafald.” Advokatrådet påpeger i sit høringssvar, hvordan det medfører en radikalt ny retstilstand: ”Advokatrådet finder det endvidere problematisk, at der indføres en retstilstand, der kriminaliserer frivilligt samleje mellem jævnaldrende alene med alderen som det strafværdige element samtidig med, at det anføres i lovforslagets bemærkninger, at muligheden for at straffe i disse situationer ikke skal anvendes i praksis, men bør afgøres med tiltalefrafald. Det er problematisk således at kriminalisere handlinger, som reelt ikke ønskes straffet.” Og Line Barfod peger på denne juridiske blindgydes absurditet: ”Er det korrekt forstået, at ministeren ønsker, at det skal være strafbart for en 14-årig at have sex med en anden 14-årig, men at der aldrig skal være nogen tilfælde, hvor der straffes for dette?”

Noget lignende er tilfældet i USA, hvor der er eksempler på at 17-årige, der har haft sex med deres 15-årige kærester fængsles for ’groft misbrug af børn’ og bliver registreret for evigt i sexforbryderregisteret. Altså fordi de har overskredet den grænse mellem voksen og barn som den seksuelle lavalder på 16 sætter. Det er gået op for flere stater at det er problematisk, og man har derfor lavet nogle undtagelser, der samlet kaldes ”The Romeo and Juliet Laws”. Med disse kan man nedbringe eller helt afskaffe straffen, hvor seksualpartnernes aldersforskel er lille, og det kun er samtykkets juridiske form der mangler. Her giver man altså en litterær titel til en form for gen-retfærdiggørelse af lovens forvaltning af folks seksualitet. Romeo og Julie, ”the star-cross’d lovers”, er selvfølgelig et velkendt ikon for den rene (teenage)kærlighed som hindres af kræfter udefra. **Men hvorfor bliver juraen lige pludselig så litterær?**

Hvis teenagere kan få lov at dyrke sex med hinanden i litteraturen, selv om det er ulovligt i virkeligheden, og hvis den sex (altså Romeo & Julie) der bliver dyrket i litteraturen ligefrem kan benævne en juridisk fastsat undtagelse fra en lov, der forbyder teenagere (qua teenagere) at have sex med hinanden, kan svaret på spørgsmålet om, hvad lov og litteratur har med hinanden at gøre, være at litteraturen er juraens humanistiske modstykke. Litteraturen taler et mere 'menneskeligt' og nuanceret sprog, og juraen må låne denne 'menneskelighed' til at udfylde sine egne huller. Men en mere kritisk tilgang til forholdet mellem litteratur og lov peger på at også litteraturens sprog er lovsættende, at der også i litteraturen sættes rammer for, hvad der gælder som menneskeligt og hvem der har ret til de definitioner. Man kan sige at Romeo & Julie (heldigvis) redder en teenager fra 11 års fængsel og evig stempling som sexforbryder, men man kan også spørge til, hvad der ligger i denne fiktionens inddragelse i faktiske legitimerende og delegitimerende diskurser. Det er fx ikke ligegyldigt i sagen om den 17-årige, at den dømte teenager er afroamerikaner, og at dommen har været så hård som følge af en gammel og uændret lov om oralsex, der har været en del af en omfattende kulturel fordømmelse af homoseksualitet og andre 'perversioner'. At undtagelsen fra sådanne domme skal findes i det der i en vestlig kulturkreds er navnet for ren, uskyldig kærlighed, er også lovsættende på andre (og ikke rent juridiske) måder. *Romeo & Julie* er blevet reproduceret - og bliver det nok også i dette tilfælde - i en romantisk forestilling om den *onde* (familie)lov og den *gode* kærlighed: Er kærligheden uskyldig (eller ægte) nok, bør loven ikke forhindre den.

Barnet kan altså ikke komme for loven: Det har ikke fuld adgang til de repræsentationsformer, som socialiteten stiller til rådighed, og dets fortælling har heller ikke fuld gyldighed i juridisk lov. Barnet får ikke taletid i offentlige diskurser, men er alligevel en af deres vægtigste stemmer. Aktuel politisk debat sætter fx i høj grad børn som omdrejningspunkt for kampen om samfundsværdier, håb og frygt for fremtiden. Der findes en republikansk valgvideo, der viser et storøjet pigebarn, som tænder for fjernsynet i fremtidssceneriet 2017.¹ Til sin store forskrækkelse ser hun at kineserne, som konsekvens af Obamas økonomiske politik, har overtaget USA. På otte år er 'den gule fare' rykket endnu nærmere, og Obama har tabt den amerikanske drøm på gulvet. Det er en drøm, hvis stærkeste og mest sentimentale billede, i alle ender af det politiske spektrum, er 'barnet' der har fremtiden for sig. Med 'barnet' som ubestridelig argumentation, skal vi altså skifte retning, sætte loven. 'Barnet' er både udgangspunkt og endemål for den vej vi skal, en slags titel for den 'sociale tekst' vi skal skrive, **men kommer barnet således før loven?**

Reproduktiv futurisme

Den amerikanske queerteoretiker Lee Edelman går med queer og lacaniansk teori til angreb på en politisk konsensus, han kalder 'reproduktiv futurisme'. Han mener at fremtidsforestillingen traditionelt er både eksistensberettigelse og mål i vestlig politisk diskurs, og at denne fremtid tager både sit symbolske billede og en mere konkret figur i 'Barnet' – det der skal drage nytte af, udleve og videreføre politiske beslutninger. Politisk tænkning, også i sine mest radikale forsøg på at skabe en anden social orden, forbliver ifølge Edelman konservativ i og med at den arbejder for at *bekræfte* en struktur, at *autenticitere* den sociale orden, som den så vil videregive til fremtiden i form af dens indre Barn:

¹ Kampagnevideo, 2011: <https://www.gop.com/2012ChangeDirection/2012ChangeDirection.htm>)

“That Child remains the perpetual horizon of every acknowledged politics, the fantasmatic beneficiary of every political intervention.” (*No Future – Queer theory and the Death Drive* (2004): 3)

Edelman mener altså at politisk teleologi altid vil være opretholdelse af status quo; at politik er en diskurs, der sætter **fortiden som den eneste form for fremtiden**. Barnet er i denne diskurs det uskyldige barn der skal bevares og beskyttes, for at verden kan fortsætte (med at se ud som den gør). Det er barnet som fremtid, og som sådan er barnet ifølge Edelman et anti-queer ikon – et billede der fremmanes som symbol på reproduktive familieværdier.

Edelman spørger derfor, hvad det vil indebære ikke at ‘kæmpe for børnene’ og således stille sig udenfor en social orden, der altid ”vender tilbage til barnet som billedet på den fremtid den tilsigter”... Edelman fremfører en aggressiv queer teori - et ”FUCK YOU” til den gældende samfundsorden og samtidig til det politiske håb om en alternativ fortælling: “[...] fuck Laws both with capital ls and with small; fuck the whole network of Symbolic relations and the future that serves as its prop.”(Edelman: 29) I forhold til både lov, politik og fiktion bliver det for Edelman et spørgsmål om, hvordan man kommer uden om disse fortællingers ’indre barn’.

Edelman siger altså ’nej til barnet’, men måske giver ’det indre barn’ selv mulighed for at bryde den identificering af fortid med fremtid, som den symbolske orden fastfryses i. Hvis offentlig diskurs oftest, som ovennævnte valgvideo, sætter det uskyldige, storøjede barn som lov for fremtiden, skal alternative muligheder måske findes i fiktionens børn, der også kan vise sig at være ret queer.

Forestillingen om at litteraturen kan give barnet en ’stemme’ er ikke det samme som at sige at barnet i litteraturen kan opnå fuld repræsentation. Barnet kan ikke ’fortælle sig selv’, men mit argument for at litteraturen kan give ’stemme’ til barnet handler om, at det er en umulighed som litteraturen kan inkorporere i sit sprog. Skriften er muligvis altid en form for ’overgreb’, en overskrivning af *Tabula Rasa*. Den voksne fortælling vil altid være en oversættelse af barnets erfaring til dets eget sprog, men ved hjælp af Giorgio Agambens begreber om det potentielle og det umælende kan man argumentere for at skriften alligevel kan siges at bevare en form for barnlighed. Selvom litteraturen er sproglig *per se*, har den mulighed for at formidle det ikke-helt-sproglige: skrig, trommen, opkast, pludren. Og det hænger sammen med dens lovløshed. Barnets ikke-sprog er ugyldigt, men vi kan alligevel høre det, og som læsere eller filmtilskuere bliver vi en form for vidner til det. **Det er også her, der kan gøres plads til barnerepræsentationer, der ikke er forpligtet på en reproduktiv futurisme eller på at fremme et romantisk ideal om uskylds barnet.**

Graviditetsperspektiver

Et af mine eksempler på, at Barnet som en forestilling om uskyld og fremtid påkaldes for at sætte og sikre vores samfundsindretning, er straf af aborterende kvinder. Af konkret, juridisk aktualitet kan man nemlig pege på de amerikanske ’fostermordslove’, der oprindeligt var begrundet i et ønske om at beskytte gravide kvinder mod voldelige mænd, men som i stigende grad fører til at kvinder bliver retsforfulgt for at abortere: For eksempel sidder en amerikansk kvinde, der forsøgte at tage livet af sig selv under sin graviditet, fængslet for mordet på sit foster, der altså ikke overlevede selvmordsforsøget. Det samme er tilfældet med en kvinde, der har tabt sit barn i 36. uge, muligvis pga. et kokainmisbrug.

Det er ikke videnskabeligt bevist at misbruget var årsagen, men hun sidder altså fængslet på livstid for mord. Her får fosteret en ny juridisk status, hvor de liv der *endnu ikke er* bliver anledning til en uhyggelig blanding af romantisk sentimentalitet og fordømmelse: her sættes fosteret højere end kvinden. Med hjemmel i det ultimative argument om barnets uskyld og den deraf krævede beskyttelse, kan man altså på en sådan absurd vis straffe kvinden.

Jeg vil i det følgende give to eksempler på graviditetsperspektiver der på hver deres måde fremstiller et insisterende indre barn. At kulturens 'indre barn' ophøjes til lov er noget der får sit tydeligste udtryk i anti-abortkampagner, der ofte animerer barnets krop endnu før det er i live. Et effektivt redskab for den nostalgiske fremtidsæstetik, der fremsættes i sådanne kampagner, er at give det ufødte foster en stemme og således iscenesætte det liv, der 'kunne have været', det liv som den aborterende kvinde "slår ihjel". Et af mange eksempler er den kristne rocksangerinde Caroline Purrs Youtube-hit "Mommy can you hear me?" Videoen består af skiftende fosterillustrationer – tegninger eller billeder af sovende spædbørn, som man med computeranimation har fået til at skulpe rundt i fostervand. Med denne visuelle baggrund iklæder Purr sig fosterets stemme, der altså således bliver i stand til at sige 'jeg' om sig selv. <http://www.youtube.com/watch?v=Eev-KQfus6U>

Hvad er det for et 'indre barn' der vil forhindre sin egen abort? Hvad er det for et 'indre barn' der insisterer på at sige 'jeg' om sig selv?

Det latinske 'infantia' betyder 'manglende evne til at tale' og kan via det engelske ord 'infant' kobles til spæd barnealder, 'mindreårighed' og 'umyndighed'. I *Infancy and History* forbinder Agamben netop det barnlige og det sproglige i sine filosofiske refleksioner over sprog, historie og temporalitet. Med infansbegrebet er det barnlige hverken afgrænset juridisk eller udviklingspsykologisk; det er *det umælende*, altså væren uden sprog. Barndommen – umyndigheden og usigeligheden – er hos Agamben et særligt forhold til sprog.

Alle mennesker har jo været børn, og på trods af at vi taler og fortæller i kraft af vores voksenalder, mener Agamben at det vi siger kun kan tale igennem den menneskelige barndomserfaring af ikke at have sprog. Det gælder på et ontologisk plan: Infansen – den umælende tilstand – er erfaringen af at sproget eksisterer som et objekt udenfor 'mig', der skal approprieres, for at jeg kan sige 'jeg'. Mennesket må lære at sige 'jeg taler'. Men det kan også være en pointe på et socialt plan: Vi skal gives 'ret' til at tale og blive hørt, før vi kan sige 'jeg taler', men når vi gør det, når vi udtrykker vores subjektivitet og siger 'jeg', taler vi igennem denne erfaring af ikke at have sprog eller navn for os selv.

Purrs sang kan, trods dens budskab om fosterets forskriftsmæssige ret til eksistens, (trods dens insisteren på fosterets potentiale til liv) siges at udelukke infansen. Det er nemlig et forsøg på at oversætte fosterets potentiale til en radikal potens: til LIV.

I filosofien, der traditionelt opholder sig ved væren/ikke-væren dikotomien, enten *er* noget sandhed eller *er ikke* sandhed, anskues potentialitet i forhold til en realisering (eller ikke-realisering) af en mulighed. Det er et retrospektivt syn på potentialitet, der ifølge Agamben umuliggør et blik på selve muligheden karakter, der kan beskrives med *både-og*. For mulighed er netop også en mulighed for *ikke*

at være; det er et moment der ikke ligesom 'væren' er underordnet sin virkeliggørelse, et moment der er uafhængig af aktualisering og som dermed karakteriserer potentialitet 'som sådan'.

Men Purr tildeler det ufødte foster en stemme, som er identisk med hendes egen kristne diskurs: Abort er imod Guds plan; abort er mord, og den aborterende er mor, hvilket fører til den sentimentale fordømmelse: "Mommy!" Her er altså ingen forskel på stemme og tale – den forskel som Agamben bestemte til at være infansens erfaring. Fosteret iscenesættes som et barn der kan tale et voksensprog - selv fra et tidspunkt hvor det rent bogstaveligt endnu er et 'indre barn'. Samtidig benægter dette sprog, *pro-life* retorikken, den potentialitet (altså muligheden for ikke at være) som 'det indre barn' kunne siges at repræsentere: Purr overskriver og benægter fosterets ikke-kapacitet til at tale, idet hun oversætter dets fostervækst til sin egen fortælling. Samtidig bliver denne fortælling et sprog der, trods dets insisteren på den barnlige potens - på at selv fosteret skal navngives - udelukker potentialitet. Selv om sangen handler om det potentielle liv, bliver dette potentielle liv i henvendelsen (og i fordømmelsen af den aborterende moder) ren potens: fosterets potentialitet er kun mulig som aktualisering, kun en mulighed for at blive *navngivet* af en voksen: "Mama won't you give me a name". Trods hendes bugtaleri kan man altså ikke sige, at Purr taler fra barnets sted. Sangen fortøner sig med refrænet "Mommy can you hear me, mommy can you feel me", men henover skærmen glider sangerindens underskrift: "Caroline Purr – MOMMY". Det er et twist på henvendelsesstrukturen: Der virker til at være forskel på det MOMMY der benævner den gravide kvinde og det MOMMY, der cementerer Purrs syngende underskrift. Purr er altså selv 'Mommy', men ikke den 'Mommy' hun via barnet henvender sig til - eller hun bliver en slags over-mommy, idet hun med underskriften iscenesætter sig som en mor, der taler til sig selv via fosteret: Hun bliver 'moderens' selvbevidsthed - en selvbevidsthed der altså må stemme overens med Guds plan.

Den udsigelige barnlighed har jeg både i et fortælleteoretisk og et socialt perspektiv kognet ned til det faktum at "barnet ikke kan fortælle sig selv". Kun *med* sproget kan vi udtrykke vores subjektivitet, kun når man ikke længere er et umælende barn kan man sige "jeg" om sig selv. Det er altså en fysiologisk og udviklingspsykologisk selvfølgelighed, at barnet er 'umælende', men det er også relevant for en diskussion af, hvem der har adgang til diskurserne og som et spørgsmål om hvem der får social stemme.

Men barndommen er for Agamben også et sted, hvor han kan undersøge sprogets grænse som noget "enestående udsigeligt". Forbindelsen til det førsproglige, barnlige udgangspunkt, er aktivt determinerende for al menneskelig tale. Agamben mener, at man i litteraturen kan opholde sig ved det mulige *som* muligt (altså som både-og). Men litteraturen er ifølge Agamben en 'aktualiseret' skrift, der indebærer sin potentialitet til *ikke at være*, fordi den ikke har lovens krav på referentialitet (hvilket var grunden til at Platon dømte den udenfor polis) og fordi dens deiksis (fx dens 'jeger') ikke er eksistentielle.

Et anderledes eksempel på at give stemme og krop til barnet findes hos den japanske digter Hiromi Ito. I samlingen der hedder "Killing Kanoko" fra 2008 fremfører hun i titeldigtet et mord på Kanoko, som også på foruroligende vis er navnet på digterens faktiske datter. Denne datter er klam. Hun bider i sin

mors brystvorter og piller ved sine diarrébetændte kønslæber. Hun invaderer moderkroppen, stjæler hendes tid og autonomi og insisterer med sit lort:

I want to get rid of Kanoko/ I want to get rid of filthy little Kanoko/ I want to get rid of Kanoko who/ bites off my nipples/ Congratulations on your destruction

Ito's poetiske barnemordsfantasier kan siges at overdrive og forskyde en modervrede, der ikke er plads til i den fortælling, hvor barnet er uskyldigt og moderens kærlighed er ur-eksemplet på den beskyttelse, barnet derfor behøver og kræver. I Ito's feministiske projekt tager sproget udgangspunkt i moderkroppen, som masturberer, skider, føder og aborterer. Og barnet er en slags vold imod den krop. Men hun gennemspiller samtidig barnets stemme på en anden måde end Caroline Purr gjorde. Hun gennemspiller et klamt barns stemme, netop fordi hun ikke oversætter det til sin egen tale, men lader den forstyrre sit eget sprog. Babyens klamhed og vold, der altså samtidig er dets krav på beskyttelse og omsorg, forstyrrer moderens digtning, men får altså samtidig en fremtrædende plads i fx følgende poetiske vers: "Kanoko's diarrhea started as liquid stool that seeped through her diapers. Then she/ started vomiting violently."

En dag, hvor Kanokos diarré stopper, begynder barnet at gentage et slags omkvæd der lyder: "iiyoo iiyoo". Det er udover at være udtryk for den lettelse barnet får ved at klø sig i de betændte kønslæber, også en form for 'jeg'-udtryk: "The 'i' sound made her happy. Kanoko was happy. She was saying 'i' because she had/ diarrhea. This was how the sounds and words are formed."

Hvor Caroline Purr lader som om fosteret kan tale, idet hun ophøjer barnets stemme til et abstrakt og evigtgyldigt sprog, har Ito problemer med barnets 'reelle' udtryk. Det skaber en distance til barnets erfaringsverden, men også en sproglig sammenblanding af taler og tiltalt, der placerer barnets 'udsagn' i inkongruensen mellem stemme og sprog. Det er netop litteraturens ugyldige sprog, der kan tage denne distance på sig.

Både den kristen-moralistiske position og den liberalistiske position i abortdiskussionen forbinder spørgsmål om abort med en forestilling om 'ret til liv' og om, hvornår 'det menneskelige liv' får værdi: enten i fosterets 'ret til liv' eller i moderens 'ret til at vælge'. Hvor anti-abort fanatismen fratager den kvindelige position enhver betydning, der ikke er reproduktiv: hun er en af naturen skabt fødemaskine... er også den liberalistiske rettighedsforhandling en maskulinistisk position, der ikke medtager at 'valget om abort' fx ikke – fra den gravides synspunkt – kan indskrives i en tosidet logik af rigtigt og forkert, kvinden *eller* barnet.

Agamben spørger, hvordan man kan bedst kan udtrykke sprogets eksistens, og hans svar er et begreb om menneskelivet og dets politiske implikation, der udsætter dets fastfrysning i én diskurs: "[H]uman life, as *ethos*, as ethical way. The search for a *polis* and an *oikia* befitting this void and un presupposable community is the *infantile* task of future generations."(IH:11)

I dette perspektiv er litteraturens lovløshed ikke nødvendigvis uforenelig med polis, det er derimod den fiktionelle ubestemmelighed som en form for politik. Hvis barnets 'udsigelse' er 'enestående

udsigelig', hvis det at barnet ikke kan fortælle sig selv også indebærer en sandhed om den voksnes selvfortælling, er det måske også her at der ligger en mulighed for at koble det barnlige og det politiske, der ikke har en forudset fremtid som (reproduktivt) endemål. **Det er ikke en politik med udgangspunkt i Barnet, men en politik der taler igennem infansen.**

4. Æstetiske overgreb

Udgangspunktet var at barnet ikke kunne fortælle sig selv, men at dets tale oftest oversættes til den abstrakte idé om Barnet med stort B. Men litteraturen kan give stemme til en barneposition, som ikke kan indeholdes i juraens sprog, der må operere med et enten-eller. Enten er man barn eller voksen. I litteraturen kan barnet både være voldeligt, seksuelt, klamt og uskyldigt.

I det følgende vil jeg give eksempler på situationer, hvor vi får juridiske og kulturelle problemer med barnets udtryk. Barnets skrig kan i første omgang siges at være et sådan problematisk udtryk for dets destruktive materialitet, men også for noget der kulturelt kalder på os og som vi er forpligtede på.

I Simon Stahos film *Daisy Diamond* (2007) fører det til det ultimative overgreb. Den handler om den enlige mor og skuespiller Anna, der forhindres i alle sine aspirationer af sit spædbarns evindelige skrigeri. Pigebarnet Daisy vil ikke sove, bare vræle, når moderen skal gennemøve sine manuskripter, eller hun vil have mad og opmærksomhed, når Anna endelig har fået plads i en audition. I mere end en halv time er lydbilledet præget af barnets enerverende skrig, der afbryder ethvert tilløb til omvendning i narrationen. Derfor bliver vi, udover forskrækkede og forfærdede, også foruroligende lettede da moderen udfører 'det største af alle onder', drukner sin datter, og således ender både sine og vores pinsler.

Hvad bliver læserens og tilskuerens rolle, når Itos sprog og Stahos 'skrig' afstedkommer vores samtykke til overgreb på barnet? Barnets klamme stemme involverer os som vidner til æstetiske overgreb på barnet. Den klammeste barnestemme er den der samtykker til sex. Det kan den ikke i vores sprog, men nogle fiktioner udspiller en barnlig kropslighed, der også er seksualiseret.

Fiktionens klamme børnefigurer både bekræfter og udfordrer gældende fortællingers 'indre barn'. I forhold til Agambens potentialitets-begreb, der også medtænker muligheden for potentialets ikke-opfyldelse, bliver dette en situation, hvor barnet enten realiserer sit potentiale som fremtidig, reproducerende voksen eller misforvalter det ved at understrege sin egen impotens i forhold til dette potentiale, hvis positive opfyldelse altid forudsættes som dets eneste legitime realisering. I forhold til 'loven' var udgangspunktet for det første, at voksentilværelsen er noget barnet nærmer sig gradvist lovformeligt, og for det andet, at der også, og stemmeretten er kulminationen på dette, i de juridiske alderskategorier ligger nogle opfattelser af, at man gradvist bliver i stand til at udtrykke sig som et reflekteret og frit viljessubjekt, at man gradvist får en gyldig 'stemme'. Barnet kan endnu ikke underskrive en kontrakt. Men ligesom det klamme barn spøger med en anden (ugyldig) tidslighed og en abjekt, insisterende stemme, forstyrrer det med et kropsligt samtykke, der er mere barnligt end rationelt kvalificeret.

At børn har en seksualitet, og at den ikke er den samme som de voksnes, bliver forvaltet i en samtidig fornægtelse og dyrkelse, når man fx kalder 11-årige piger, der klæder sig ud som deres sexede popidoler, for **'prostitots'; - 'tumling' og 'luder'**. Men hvad er der på færde, når fiktioner som Nabokovs *Lolita* og Sara Stridsbergs *Darling River* kan siges at 'dyrke' barnets seksualitet?

Litteraturens lovløse *både-og* bliver i vores samtid pludselig insisterende konkret, når fortællingen specifikt handler om det seksuelle barn. For netop den overskridelse af barne- og voksenverden anses for at være et af samfundets 'værste onder'. Staten Oklahoma retsforfulgte fx i 1997 en videoudlejningsbutik, der udlejede *Bliktrommen*, for distribuering af børnepornografi, og Hollywood tøvede, trods brug af voksne krops-stand-ins, med at udgive en genindspilning af Kubricks *Lolita* af frygt for retsforfølgelse.

'Sexting', som er en omskrivning af 'texting', er et begreb der dækker over afsendelse eller udveksling af seksuelt eksplicite mms'er, e-mails, Facebook-indlæg osv. I USA, hvor love vedrørende børnepornografi dækker over et stadigt udvidet genstandsfelt, har man retsforfulgt teenagere der sendte kompromitterende nøgenfotos af sig selv til hinanden, i en samtidig skildring af dem som børnelokkere og ofre for deres eget børnelokkeri. Man har altså straffet børn med hjemmel i en lov, der oprindeligt skulle beskytte dem. Forbryder og offer er den samme. Det er en absurd logik, der kan siges også at gælde for fiktioners inkludering i lovgivningen vedrørende børns seksualitet. **Forbrydelsen kan, både når det er børn der har 'sex' med børn, når barnet altså både er forbrydelsens agent og offer og når forbrydelsen er rent fiktiv, siges at kræve et andet svar end vores gældende (for)domme. Det er fordi der, i disse tilfælde, for det første ikke rigtig er nogen, der kan straffes, og for det andet finder en form for samtykke sted, som ikke kan begribes af de juridiske definitioner af ja'er og nej'er.**

Barnekroppen har status af universel krop med naturlige rettigheder, der skal beskyttes og derfor byttes til politiske rettigheder i den sociale kontrakt. Når barnet er blevet et frivilligt, voksent individ, kan det indgå kontrakter. Trods fortællingen om barnets krop som ufærdig og vaklende, er det altså kontraktanker, der definerer dets ja'er og nej'er: På den ene side er kroppens selvejerskab naturligt, men ugyldigt, og skal derfor beskyttes af den voksne fortælling (det er loven, kulturen og skriften som naturens supplement). På den anden side - efter 14, 15 og 18 - bliver det naturlige selvejerskab gyldigt, og mennesket må holdes til ansvar for dets handlinger; det kan sige 'ja' og 'nej' til sex og indgå andre 'kontrakter'.

Denne forestilling om det menneskelige subjekt som et selvberoende individ anfægtes af dem der ikke har ret til selv-fortælling, men også mere grundlæggende af en subjekt-tænkning, hvis kropsopfattelse er forskellig fra liberalismens. Med sit begreb om 'det prekære liv' kritiserer Butler bl.a. i bogen *Precarious Life* (2004) en autonomiopfattelse, som hun mener baserer sig på benægtelsen af barnets sfære af primær, ufrivillig fysisk nærhed med andre. Hun skriver at en autonomiopfattelse med rod i et begreb om menneskets grundlæggende selvejerskab benægter kropslighedens sociale betingelser. Kropsligheden er fra udgangspunktet social, mener Butler, vores liv er fra starten *prekære*. Vi fødes som vaklende kroppe med ildevarslen og ustabile liv. Vi er grundlæggende afhængige og sårbare: "The body has its invariably public dimension."(26)

Sådan kan man også opfatte barnekroppen som en universel krop - ikke som et første udtryk for menneskets grundlæggende individualitet, men som et tegn på dets primære socialitet. At menneskets krop fordrer en politisk ret til beskyttelse, kan ikke ifølge Butler beskrives med kontraktlige termer om ejerskabsforhold, fordi kroppen netop ikke er en *besiddelse*, men udtryk for det uomgængelige forhold at mennesket er konstant *udsat* for andre. 'Livet' kan ikke bestemmes som noget der kommer før kroppen eller som noget, mennesket har ejerskabslig 'ret til'. Hos Butler er individualisering noget man opnår i det sociale fællesskab og altså ikke hverken en forudsætning eller en garanti. Den politiske 'autonomitænkning' må derfor tage et andet udgangspunkt ifølge hende. Hvis kroppen ikke udelukkende tilhører sig selv, kan man ikke tale fyldestgørende om det seksuelle samtykke med lovens begreb om det selvbestemmende individs ja'er og nej'er.

Love om den seksuelle lavalder er, som sagt, med til at bestemme, hvornår et barn er et barn. Butler mener at begrebsliggørelsen af kroppen i det politiske felt domineres af en tænkning, der netop søger at bestemme kroppens eller 'livets' afgrænsede form. Man kan tilføje at denne tænkning også søger at indramme, hvad der gælder som 'livsfortællinger'. Men Butler foreslår altså at man tænker 'livet' via kroppens sårbarhed og dermed som noget uafgrænset og grundlæggende afhængigt. I denne tanke er barnets kropslige udsathed ikke noget der overkommes, idet man bliver i stand til at repræsentere sig selv, men netop en forudsætning for selvrepræsentationen, for 'livsfortællingen'.

I en forelæsning som Butler gav på Columbia Law School i foråret 2010, optegnede hun en offentlig diskurs som anser spørgsmålet om samtykke i forhold til seksualitet for først og fremmest at være et juridisk problem. Debatten om den seksuelle lavalder er, ifølge hende, opdelt i moralsk protektionisme og libertarianisme – begge forbinder spørgsmål om samtykke med begreber om kontrakt og ignorerer dermed enhver seksualitet, der ikke er bekræftet af identitet. Loven forudsætter velovervejede og fuldt bevidste subjekter. Enten er man blevet det, eller også er man endnu ikke et fuldt vidende og frit vælgende væsen. Hun foreslog at man gentænker 'samtykke' i relation til nogle termer, der ikke kan indeholdes i den juridiske model for den individuelle autonomi. Opdelingen af moralsk protektionisme og liberalisme i debatten om den seksuelle lavalder sætter 'beskyttelse' og 'seksuel frihed' som et modsætningspar. Men hvis der ligger en excessiv beskyttelsestrang og muligvis også en sex-panik i den stadigt udvidede definition af børneporno, ligger der måske på den anden side en problematisk, excessiv libertarianisme i forestillingen om at barnet kan tale for sig selv. Hvis vi skal lytte til barnets ja'er og nej'er, skal vi måske holde os fra at oversætte dem til voksne udsagn, men netop lade dem forblive i deres potentialitet. Begge siders forkæmpere opererer med et argument om menneskekroppen som en fikseret natur. Butler pegede på at denne opfattelse af kroppen ikke beskæftiger sig med de psykiske og sociale formationer, som også skaber ens ja'er og nej'er, og som kan være et andet udgangspunkt for tildelingen af **de ikke nødvendigvis modstridende rettigheder; beskyttelse og frihed**. Hun understregede, hvordan seksualitet netop overskrider, hvad man med kontraktbegrebet kan forstå som aftalt spil - fremtiden er som regel ukendt, når man indgår i en seksuel relation, og ens 'ja' udspringer måske ligefrem af den sårbarhed, som dette ukendte indebærer. Dette er også interessant i litterær sammenhæng og i spørgsmålet om fiktionskontrakter. Uden at forveksle seksualitet og læsning mener jeg at det kan være frugtbart at tænke over, hvordan både seksualitetens og litteraturens fortællinger er forskellige fra juridiske kontraktbegreber:

“Although consent is supposed to be active and clear headed (if we’re working within the volitional norm), sexual consent can involve much less active terms; being moved, curious, open to what is unknown, impressionable, vulnerable, surprised, intrigued, even moved along and drifting, wondering what will arrive, relinquishing, seeding...”

Måske er litteraturen et sted, hvorfra man, med Butler, kan gentænke og ophæve modsætningen mellem protektionister og liberatarianister, mellem beskyttelse og frihed. Litteraturen er som sagt ikke lovens antitese, den frihed den har 'til at sige alt' er bemyndiget af loven, og den kræver læserens samtykke til det litterære univers af dom og nydelse, forpligtelse og frihed.

Lolita præsenterer os fx med et etisk problem omkring børnemisbrug på en kompliceret måde, fordi dens kriminelle gerninger er fritaget fra retsforfølgelse af den litterære institution og desuden er Humbert Humbert Lolita død “in legal captivity.”(3) Det at vi er adresserede som dommere indebærer noget andet, fordi bogen situerer læserskab som en situation af ubestemmelighed. Vi er både dommer af dens protagonist men også nydere i hans sproglige univers, der fremsætter smukke overgreb på barnet, på Lolita.

“Please, reader: no matter your exasperation with the tenderhearted, morbidly sensitive, infinitely circumspect hero of my book, do not skip these essential pages! Imagine me; I shall not exist if you do not imagine me; try to discern the doe in me, trembling in the forest of my own iniquity; let’s even smile a little. After all, there is no harm in smiling.”
(129)

Sexforbrydelsen, den reelle skade, er også til stede i Sara Stridsbergs *Darling River* (2010), men dens karakter og dens forbrydere og ofre er svære at identificere.

Fælles for Lo og de mænd, hun har sex med, er en barnlighed, der af Los læge karakteriseres som mangel på sandhedskompetence. Han siger: ”Det ikke-drømte, det ikke-opdigtede. Sansen for sandhed er ofte uudviklet hos børn, kriminelle samt hos en speciel type faldne kvinder.”(163) Det modsatte af det inkompetente barn er ikke altså nødvendigvis den voksne, der giver sit frivillige samtykke til sex. Også de voksne er udsatte hos Stridsberg. Det er fantasien om det færdige viljessubjekt og en forestilling om det aktive, klarhovedede samtykke, som Stridsberg udfordrer. Forbrydelsen er givet et sprog, der rækker ud over, hvad man kan fatte med juridiske begreber. Der er fx en form for frivillighed i overgrebet som er mere drømmende end rationel: ”Jeg lo, jeg sang, jeg frasagde mig mine rettigheder, jeg lod mig trække ned i deres drømme, jeg var lykkelig dér, jeg har aldrig været lykkelig herefter.”(310)

Litteraturen har ikke fikserede love, den skal bekende sig til, men opstiller sine egne love og præmisserne for deres overskridelse. Men heri inkluderer den læseren som både nyder og dommer af sit univers. Her er både 'pleasure og pain', men selvom litteraturen er lovløs, er den ikke hinsides etik. Men den adskiller sig fra juraens moral ved at gøre ophold før dommen, også når det gælder overgreb på barnet. Vores nydende samtykke til overgrebet på fx Lolita forstyrrer vores dømmende opdeling af de

farlige og de uskyldige. Litteraturen er ikke lov, så den kan hverken frikende eller dømme de pædofile. Men den er heller ikke lovens antitese: Den 'litterære kontrakt', som er den af institutionen bemyndigede aftale mellem læser og tekst om, at fiktive hændelser ikke er - eller skal kunne verificeres som - virkelige hændelser, er også en relation. Den indebærer et samtykke, der ikke kan beskrives af den kontraktlige definition af vores ja'er og nej'er, men som involverer de psykiske og sociale omstændigheder for vores læsning. I en sådan opfattelse er der ikke verden på den ene side og tekst på den anden.

5. Barnet kan ikke fortælle sig selv (både-og)

Barnet er urepræsenterbart og paradokset i at vi alligevel forsøger at repræsentere det, er et paradoks som gældende diskurser overskriver med en fortælling om Barnet med stort B, men som litteraturen har mulighed for at bibeholde og fremvise i sine repræsentationer af det klamme barn. Litteraturen overskrider den diskursive opdeling af barne- og voksenverden, når den foreslår at barnet er skyldigt og seksuelt, men det er en performativ overskridelse: Dens 'overgreb' kan aldrig blive autoritative og dens beskrivelser aldrig endegyldige, fordi den også fremviser utilstrækkeligheden af sin egen repræsentation.

Litteraturens 'væsen' er i min afhandling blevet beskrevet med begreber som ubestemmelighed, potentialitet, abjektion og samtykke. Fælles for disse begreber er, at de betegner en *både-og* situation, hvor lovens dømmende modus derimod er *enten-eller*. Lovens *enten-eller* kan også betegne en barnets kulturhistorie som jeg har argumenteret for aktuelt tager form som en 'excessiv infantilisering': Det er en fastholdelse af at barne- og voksenverden er radikalt adskilte og uforenelige; i denne fortælling er man enten voksen, eller også er man *endnu ikke* voksen. Det gælder især for seksualpolitiske diskurser. Men det viste sig at denne insisteren selv skaber en problematisk *både-og* situation, når fx nedsættelsen af den danske straffealder gjorde barnet til både forbryder og offer for samme kriminelle handling.

Den juridiske absurditet omkring 'sex-ting' reguleret af en børnepornografilovgivning, hvis beskyttelsesforanstaltninger trumfer enhver form for ytringsfrihed, førte ligeledes til at forbryder og offer var den samme. Det var en 'excessiv infantilisering', jeg fandt behandlet i bl.a. *Det hvide bånd* hvor fædrene straffede eller forgreb sig på deres børn med hjemmel i disse børns uskyld. Med det klamme barns figur foreslog filmen at barnet også kan være skyldigt – men det forblev et spørgsmål og en mulighed og derfor uden endelig dom eller straf. Det klamme barn er et paradoks, man i den gældende diskurs om Barnet forholder sig benægtende til: Man kan ikke se det klamme barn (som man selv er med til at skabe), eller når man får øje på det, fordømmer man det ved fx at kalde det 'prostitut' – tumling og luder.”

Litteraturen er ikke en løsning på lovens problemer, men kan derimod intensivere juraens paradokser med sin grundlæggende ubestemmelighed. Litteraturen har mulighed for at repræsentere adskillelsen af barne- og voksenalder på alternative måder; tematisk fordi den kan øve voksen-barn relationer der overskrider en essentialiserende opdeling af de farlige og de uskyldige, men især sprogligt fordi den peger på at vores tale er en evig relation til infansen – til det umælende og til erfaringen af ikke at have navn for sig selv. Rettigheder og repræsentationsmuligheder kan måske i et sådant perspektiv

diskuteres, ikke som kontraktlige forhold, men med et samtykkebegreb der baseres i at vi alle sammen er udsatte.

Der er ikke bare forskel på børn og voksne: Det er ikke to isolerede størrelser med hver sin essentielle kerne, men to positioner der er udsatte for og står i uomgængelig relation til hinanden. Det er både en sprogteoretisk og seksualpolitisk pointe at barn og voksen er en forskelsrelation der forpligter os etisk på selvfortællingens frihed men også på dens beskyttelse.

Litteratur:

Adler, Amy: "The Perverse Law of Child Pornography" i Columbia Law Review, Vol. 101, no. 2, March 2001

Agamben, Giorgio: "Bartleby eller om kontingens" i: Iversen, Stefan; Nielsen, Henrik Skov; Ringgaard, Dan (red.): *Ophold - Giorgio Agambens litteraturfilosofi*, Akademisk Forlag, 2003

Agamben, Giorgio: *Infancy and History: On the Destruction of Experience*, Verso, London, 2007

Butler, Judith: *Precarious Life – The Powers of Mourning and Violence*, Verso, London & NY, 2004

Edelman, Lee: *No Future – Queer Theory and the Death Drive*, Duke University Press, Durham and London, 2004

Ito, Hiromi: *Killing Kanoko: Selected Poems of Hiromi Ito*, McSweeney, Joyelle; Göransson, Johannes (Red.), Action Books, Indiana, 2009

Nabokov, Vladimir: *Lolita*, Vintage International, Random House, New York, 1997

Plato: *Republic*, Hackett Publishing Company, USA, 1992

Rousseau, Jean Jacques: *Émile ou de l'éducation* i Oeuvres complètes IV Bibliothèque de la Pléiade, Gallimard 1996, pp. 241-880

Stridsberg, Sara: *Darling River – Doloresvariationer*, C&K Forlag, København, 2010

Film:

Haneke, Michael: *Das Weisse Band – eine Deutsche Kindergeschichte*, Østrig 2009

Purr, Caroline: "Mommy can you hear me? – by Caroline Purr and Richard Reid" 2008:
<http://www.youtube.com/watch?v=Eev-KQfus6U&NR=1>

Artikler:

Artikel: "When the punishment does not fit the crime", Annals of the American Psychotherapy Association: Sommer 2007: http://findarticles.com/p/articles/mi_hb013/is_2_10/ai_n29358869/

Artikel: "Kids face porn charge over 'sexting'" 9News 17/1 2009:
<http://news.ninemsn.com.au/article.aspx?id=719928>

Artikel: "The new pornographers" Salon; 20/2 2009:
http://www.salon.com/life/feature/2009/02/20/sexting_teens

Artikel: "Outcry in America as pregnant women who lose babies face murder charges" The Guardian, 24/6 2011 <http://www.guardian.co.uk/world/2011/jun/24/america-pregnant-women-murder-charges>

Hjemmesider:

Justitsministerens fremsættelsestale, 17. marts 2010:
<http://www.ft.dk/samling/20091/lovforslag/L164/fremsaettelsestale.htm#dok>

Kommenteret høringsoversigt :
<http://www.ft.dk/samling/20091/lovforslag/1164/bilag/1/814652.pdf>
Spørgsmål og svar: <http://www.ft.dk/samling/20091/lovforslag/L164/spm.htm#dok>

Republikansk kampagnevideo: "Change Direction":
<https://www.gop.com/2012ChangeDirection/2012ChangeDirection.htm>

Butler, Judith: Key Note: Butler Symposium, Columbia Law School, 5. marts 2010:
<http://blogs.law.columbia.edu/genderandsexualitylawblog/2010/03/13/butler-symposium-video-now-available/>